

RAZVOJ OTROKA 1-2 leti

GROBA MOTORIKA	FINA MOTORIKA	GOVOR IN JEZIK	ZAZNAVANJE IN INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	SOCIALNO – ČUSTVENI RAZVOJ
<ul style="list-style-type: none"> - Samostojno hodi, teče (zna se hitro ustaviti, obračati). - Hodi nazaj. - Po stopnicah se spušča ob opori. - Brez opore pobere predmet iz tal. - Nespretno lovi žogo, brca žogo. - Vleče, potiska, nosi igrače. - Skače na obeh nogah. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drži žlico. - Strese čim manj hrane. - Pije iz kozarca - Se zna sleči, obuti copate. - Umije si roke. - Ima pincetni prijem. - Za aktivnost uporablja bolj ali manj eno roko. - Zgradi stolp 3-6 kock. - Odpne zadrgo. - Dokonča sestavljanke. - Lista slikanice. - Krožno čečka. - Posnema navpično črto. - Drži škarje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razume geste, izraz obraza in spremembe v tonu glasu ter se na njih odziva. - Odziva se na svoje ime. - Posluša in oponaša zvoke iz okolice - Imitira glasove. - Pojavi se beseda s pomenom, v 2. letu že dvobesedna poved. - Gleda knjigo in poimenuje posamezne predmete. - Razume in izpolni enostavna navodila. 	<ul style="list-style-type: none"> - Štiri skodelice zloži eno v drugo. - Položi oblike v igralno ploščo za vstavljanje predmetov različnih oblik. - Učenje s poskusi in napakami. - Prepozna predmet, najde skrit predmet in izroči predmet na zahtevo. - Najde par (združuje oblike, barve,..). - Pokaže 5 delov telesa. - Prepozna zvok iz okolice. - Imenuje eno barvo. - Grupira predmete npr. Punčka v zibelko. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pogosto reče NE. - Prosi in se zahvali za stvari. - Odzove se na svoje ime in ga na zahtevo izgovori. - Na prepoved se odzove s prekinitvijo dejavnosti. - Oponaša preprosta dejanja. - Pokaže s prstom v želeno smer. - Prisoten strah ob odsotnosti bližnje osebe. - Ponoči je pretežno suh - Igra se ob vrstnikih (vzporedna igra), občasno jim pokaže ali da igračo. - Zanima ga skupinska igra. - Gleda in posnema igro. - Odziva se na čustveni izraz odraslega. - Značilna sta kljubovalnost, trma, ljubosumje, jeza, navdušenje

OPOZORILNI ZNAKI 1–2 leti

- Ne hodi brez opore po 18. mesecu,
- se ne vzpenja, sestopa po stopnicah pri 2 letih,
- nima pincetnega prijema pri 11. mesecih,
- zanemarja eno roko,
- ne vstavi predmeta v škatlo in ga ne vzame iz nje pri 15. mesecih,
- ne naredi stolpa iz 5 kock pri 2 letih,
- ne posega po predmetih,
- ne razume in ne uporablja gest (ne pokaže z roko, ne pomaha) od 1. do 2. leta, pri 18. mesecih težko oponaša glasove, raje uporablja geste kot vokalizira,
- ne vzpostavi očesnega kontakta,
- ne odziva se na nasmeh, na svoje ime,
- ima manj kot 5 besed s pomenom,
- ne kaže predmetov na sliki,
- ne kaže zanimanja za okolico ali dogajanje v njej,
- igra se sam in ne želi, da kdo posega v njegovo igro,
- težko razume enostavna verbalna navodila in vprašanja,
- starši ne razumejo vsaj polovice otrokovega govora,
- ima nerazložljive napade besa, vreščanja ali smeha,
- pojavlja se prezasedenost z eno samo dejavnostjo, ki se ponavlja (guganje, poskakovanje, tresenje rok, vrtenje v krogu),
- ne išče skritega predmeta pri 12 mesecih,
- ne kaže zanimanja za igro »vzrok – posledica« pri 18 mesecih.

RAZVOJ OTROKA 2-3 leta

GROBA MOTORIKA	FINA MOTORIKA	GOVOR IN JEZIK	ZAZNAVANJE IN INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	SOCIALNO – ČUSTVENI RAZVOJ
<ul style="list-style-type: none"> - Po stopnicah se spušča brez opore. - Sonožno poskakuje. - Hodi po prstih in petah naprej in nazaj. - Teče stabilno in hitro. - Vrže in ulovi žogo z uporabo celega telesa (s stegnjenima rokama). - Nekaj sekund stoji na eni nogi. - Vozi poganjalca. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gnete. - Nese kozarec ne da bi polil. - Nenatančno reže s škarjami. - Zlaga kocke natančno v niz. - Oponaša risanje kroga, vodoravne črte. - Drži barvico s prsti. - Naredi kontrolirane znake na papirju. - Odvije navojno igračo. - Niza 4 srednje velike kroglice. - Nalije iz vrča, namaže maslo. - Oblači posamezna oblačila. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razume in odgovarja na vprašanja "kdo, kaj, kje". - Imenuje dele telesa. - Sestavlja povedi iz 2 do 3 besed. - Poleg samostalnikov, glagolov in pridevnikov uporablja zaimke, predloge. - Uporablja množino, pretekli in prihodnji čas. - Govori o dogodkih, ki so se mu zgodili. - Posluša kratko zgodbo. - Ubesedi dogajanje v znanih zgodbah. - Veliko sprašuje. - Poziva k pozornosti do sebe (npr. Poglej moj helikopter). - Recitira in poje kratke pesmi. - Prepozna sebe na fotografiji. - Pozna ime, starost, spol. 	<ul style="list-style-type: none"> - Like ureja po obliki ter jih razvršča po barvi in velikosti. - Razume predloge na, v, zraven. - Razlikuje količine malo, veliko, dolgo, kratko, težko, lahko. - Prepoznava velikostne odnose. - Mehanično šteje do 4. - Ima predstave števila do 2. 	<ul style="list-style-type: none"> - Krajši čas ostane z neznano osebo. - Igra se po lastni iniciativi. - Uživa ko lahko pomaga odraslemu. - Pridruži se skupinski vodeni igri. - Posnema vrstnike. - Pospravi igrače. - Če ga omejujemo dobi napade besa. - Ima že fantazijsko igro (Kocka je avto). - Pove kako se počuti. - Brani igrače.

OPOZORILNI ZNAKI 2–3 leta

- Ne postoji za trenutek na eni nogi pri 3 letih,
- ne skače sonožno pri 2 letih in pol,
- ne naredi stolpa iz 8 kock pri 3 letih,
- ne nariše ravne črte pri 3 letih,
- ne obrne strani v knjigi pri 2 letih in pol,
- ne razume in ne odgovarja na preprosta vprašanja,
- ne uporablja preprostih povedi, izraža se zgolj s posameznimi besedami,
- ponavlja določene besede ali glasove in z govorom izraža le trenutne potrebe,
- ne izpolni enostavnih navodil,
- ima neobičajen ton glasu,
- govor je nerazumljiv svojcem in tujim osebam,
- ne pozna svojega imena in priimka pri 3 letih,
- ne posluša rad pesmic in zgodbic.

RAZVOJ OTROKA 3-4 leta

- GROBA MOTORIKA	- FINA MOTORIKA	- GOVOR IN JEZIK	- ZAZNAVANJE IN INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	- SOCIALNO – ČUSTVENI RAZVOJ
<p>Koraka v ritmu glasbe. Hodi po ravni črti, z eno pred drugo. Sestopa po stopnicah, nogo pred nogo. Skoči z druge stopnice. V teku brčne žogo. Preskoči oviro, visoko 20 cm.</p>	<p>Poskuša narisati človeka (glava in udi – »glavonožec«, 4 do 6 delov). Oponaša risanje diagonalne črte. Preriše kvadrat. Preriše nekaj tiskanih črk. Pisalo drži s tremi prsti. Prepogne papir po diagonalni. Zgradi stolp iz 10 kock. Niza 4 majhne kroglice. Prereže 2 cm širok trak. Prilepi lik na ustrezno stran. Sam si umiva roke in obraz. Umiva zobe pod nadzorom. Uporablja nož. Večinoma uporablja dominantno roko. Napiše svoje ime.</p>	<p>Ubesei dogajanje, ki sledi v znanih zgodbah. Opisuje dejanja na sliki. Ima dolge samogovore. Povezano govori o stvareh, ki so se mu zgodile. V povedi uporablja vsaj 3-4 besede, Odgovarja na navodilo, ki vključuje tri zahteve, npr. "Pojdi v kuhinjo, poišči banano in jo prinesi." Razlikuje in prepozna zvoke in glasove. Govor je razumljiv.</p>	<p>Razvršča žetone po barvi in velikosti (4 barve ali velikosti). Opazi manjkajoče podrobnosti na sliki. Razume odnos med delom in celoto. Sestavi sestavljanke iz 12 delov. Prepozna predmete po otipu brez gledanja. Prešteva predmete v vrsti. Potem ko mu pokažemo razvršča logične naloge po dveh lastnostih (Poišči rdeči krog). Rešuje preproste problemske naloge (»Kaj delaš ko si lačen?«). Ponovi 4 številke ali poved iz šestih besed. Zgradi most iz treh kock po vnaprej danem modelu. Sestavi sliko iz dveh delov. Nadaljuje nedokončano zaporedje (določeno zaporedje barv, oblik ali velikosti). Iz skupine 10 odšteje 4 predmete), Samodejno šteje do 4. Potem ko mu pokažemo razvršča logične naloge po treh lastnostih (Daj mi veliki rdeči krog).</p>	<p>Kooperativna igra z vrstniki. Začenja sprejemati preprosta pravila igre. Samoiniciativno pozdravlja odrasle. Samostojno se pripravi za spanje. Začne se čustveno navezovanje. Pojav čustev: sramu, zavisti, upanja, ponosa, prvi estetski občutki. Prve simpatije. Nadzoruje izločanje. Potrebuje pomoč pri higieni.</p>

OPOZORILNI ZNAKI 3–4 leta

- Ne naredi stolpa iz 10 kock pri 4 letih,
- ne nariše ravne črte pri 3 letih, ne nariše kroga pri 4 letih,
- ne šteje zaporedno pri 3 letih in pol,
- motorično je nespreten, se spotika in pogosto pada,
- ne pozna osnovnih barv,
- govor je nerazumljiv in ni tekoč,
- ne uporablja govora za reševanje težav,
- ne postavlja vprašanj, namesto odgovora ponovi, kar sliši,
- ima skromen besedni zaklad, ne pozna pomena besed,
- ne izgovarja pravilno vseh glasov razen sičnikov, šumnikov in R,
- ne zna povedati svojega imena in priimka pri 3 letih,
- ne zmore slediti zahtevam v vrtcu,
- pojavljajo se nevrotski izpadi (sesanje prsta, vlečenje las, drgnjenje delov telesa),
- je nezmožen zadrževati vodo (enureza),
- ima nizek nivo frustracijske tolerance,
- pojavlja se nemotivirana agresivnost proti sebi ali drugim.

RAZVOJ OTROKA 4-5 let

GROBA MOTORIKA	FINA MOTORIKA	GOVOR IN JEZIK	ZAZNAVANJE IN INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	SOCIALNO – ČUSTVENI RAZVOJ
<ul style="list-style-type: none"> • V teku menja smer. • Poskakuje na eni nogi. • Stoji na prstih. • Z obema rokama ujame majhno žogo. • Skoči 10 poskokov naprej ne da bi padel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Riše človeka shematsko (glava, trup, noge), v smislu geometrijskih oblik – 7 delov). • Reže s škarjami po ukrivljeni črti. • Barva risbe. • Preriše trikotnik. • Riše hišo, drevo, človeško figuro (tri do šest podrobnosti). • Z eno roko naredi kroglico iz papirja. • Sam si pogrne mizo. • Striže in lepi. • Barva znotraj črte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pripoveduje dolge zgodbe. • Pripoveduje zgodbo ob risbah. • Razume predloga za in pred. • Prepozna nekaj črk abecede. • Odgovarja na preprosta vprašanja Kdaj?, Zakaj?, Kako?, Koliko?. • Uporablja slovnično pravilno vse vrste besed. • Spaja besede (žo -ga). 	<ul style="list-style-type: none"> • Imenuje geometrijske oblike. • Prepozna izvor bolečine. • Vid je popolnoma razvit, pozna znake na semaforju. • Sestavi sliko iz 4 delov. • Orientira se v času (dan – noč, jutro – poldne – večer, prej – zdaj – pozneje). • Reši nalogo tipa Kdo ima več? • Prešteva do 10 in odšteva zahtevano število. • Prepozna in riše številke do 5. • Ponovi poved iz osmih besed ali zaporedje petih števil. • Pozna osnovne barve. • Opazi podrobnost in razlike kakršne koli narave (barve, oblike, velikosti, svetlosti). 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanimanje za spolne organe, možno samozadovoljevanje. • Popolnoma obvladuje toaleta. • Strahovi pred temo in domišljjskimi bitji. • Igra se o dogodkih, ki jih ni doživel (npr. gremo v vesolje). • Pogajanje znotraj igre. • Ima enega ali dva posebna prijatelja. • Organizira igre z vrstniki, raje ima igro z istim spolom. • Vključuje se v pogovor z odraslimi. • Zmore odložiti zadovoljevanje svojih potreb. • Razvija verbalno agresijo.

OPOZORILNI ZNAKI 4–5 let

- Ne more hoditi po ravni črti ali zadržati stoji na eni nogi za 5 – 10 sekund pri 5 letih,
- ne preriše pravokotnika pri 4,5 letih
- ne šteje zaporedno pri 4,5 letih,
- ne pozna barv pri 5 letih,
- ima slabo voljno usmerjanje vidne in slušne pozornosti,
- govori netekoče in težko razumljivo za okolico,
- ima veliko težav z izreko več glasov ali jih
- pogosto izpušča ali nadomešča glasove,
- ne zmore pripovedovati o dogodkih,
- ne razume pomena besed in ima skromno besedišče,
- izraža se s kratkimi in zelo preprostimi povedmi.

RAZVOJ OTROKA 5-6 let

GROBA MOTORIKA	FINA MOTORIKA	GOVOR IN JEZIK	ZAZNAVANJE IN INTELEKTUALNE SPOSOBNOSTI	SOCIALNO – ČUSTVENI RAZVOJ
<ul style="list-style-type: none"> • Stoji na eni nogi brez opore 40 sekund. • Vozi kolo. • Sonožno preskakuje kolebnico. • Skoči z višine 40 cm. • Visi v vesi 10 sekund z droga, drži se z obema rokama. • Lovi žogo z eno roko. • Igra badminton. • Z žogo zadane cilj. 	<ul style="list-style-type: none"> • S kleščami izvleče žebelj in ga zabije s kladivom. • Navija nit na tulec. • S palcem se dotakne vseh prstov. • Reže in lepi preproste like iz papirja za kolaž. • Dela pahljačo iz papirja. • Prepisuje vse tiskane črke. • Prerisuje romb. • Uporablja šilček. • Sam se oblači. • Si veže vezalke s pentljo. • Uporablja popoln pribor za hranjenje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Govori pravilno in jasno. • Uporablja sestavljene povedi in vse vrste besed slovnično pravilno. • Izgovarja vse glasove (morda z izjemo glasu R). • Po poslušanju ponovi kratko zgodbo. • Resnično pripovedovanje prepleta z domišljijo. • Piše in bere lastno ime. • Sprašuje po pomenu besed. • Razume predlog »na sredi«. • Razume časovne pojme danes, včeraj, jutri, zjutraj, zvečer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ve katera roka je leva in katera desna. • Izvrši tri naloge, ki mu jih zastavimo hkrati. • Število elementov v skupini ustrezno označi s številom do 5. • Na ustno navodilo lahko razvršča logične naloge po štirih lastnostih (barva, oblika, velikost, debelina). • Prešteje 13 kock. • Naredi stopnice iz 10 kock, tudi potem ko mu odstranimo model. • Navaja razlike (Po čem se razlikujejo ptica- pes, les – steklo,..). • Orientira se v času (danes – včeraj – jutri). • Analizira razlike med podobnimi slikami, išče preproste slike v podobnih. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gre sam ven v soseščino. • Lahko mu zaupamo manjšo vsoto denarja. • Ima najljubšega prijatelja. • Kaže zaščitniško vedenje do mlajših otrok. • Ima razvito empatijo. • Spoštuje pravila iger z vrstniki. • Prepoznava lastne občutke ljubezni in sreče, jeze, razočaranja. • Situacijo lahko opazuje tudi z vidika druge osebe. • Realistični strahovi in strahovi pred nadnaravnimi bitji. • Sposobnost za sodelovanje in skupinske dejavnosti.

OPOZORILNI ZNAKI 5-6 let

- Ne more hoditi po ravni črti ali zadržati stoji na eni nogi za 5 do 10 s pri 5 letih,
- v govoru se pojavlja še veliko slovničnih napak,
- izreka vseh glasov ni pravilna,
- ne zmore pripovedovati o dogodkih,
- težave ima z opisovanjem slik,
- ne obnovi krajše zgodbe,
- ne pozna pesmic, zgodbic,
- ne razume abstraktnih pojmov,
- ima težave s priklicem besed, si težko zapomni,
- prisotna je slabša pozornost, nemirnost in impulzivnost,
- ima težave na področju fonološkega zavedanja,
- ne pozna svojega naslova in rojstnega dne pri 5 letih in pol,
- se ne podpiše,
- ima težave ima s sledenjem urnika in navodil,
- ima težave pri stikih z vrstniki.

LITERATURA

- Grilc, N. (2014). *Govorno-jezikovne motnje: priročnik z vajami*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Ivić, I., Novak, J., Atanackanović, N., Ašković, M.(2002).Razvojni koraki. Pregled osnovnih značilnosti otrokovega razvoja od rojstva do sedmega leta. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Černe, K. (b.l.) Motnja v razvoju in znaki motnje v razvoju. Pridobljeno s: <https://www.slideserve.com/koren/motnja-v-razvoju-in-znaki-motnje-v-razvoju>
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- INTERNO GRADIVO
- Kristjan Musek Lešnik. (2007). Nekateri mejniki spoznavnega (kognitivnega, intelektualnega) razvoja od rojstva do 12. leta. Pri: <http://www.ipsos.si/web-content/VIZ-portal/ogled/razvoj%20-%20mejniki%20spozn%20razv%20do%2012%20leta.html>